

MOTOLSKÝ OBČASNÍK

LITERÁRNÍ REVUE STUDENTŮ
A PEDAGOGŮ 2. LÉKAŘSKÉ FAKULTY

NA POČÁTKU BYLO SLOVO

*„Všechno povstalo skrze něj
a bez něj nepovstalo nic, co je.*

*V něm byl život
a ten život byl světlem lidí.*

*A to světlo svítí ve tmě
a tma je nepohltila.“
[Jan 1:3-5]*

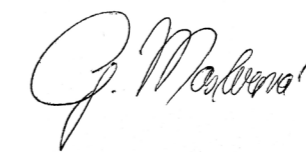
Do slov je vkládána schopnost tvořit, léčit, býti světlem. Být v tichu, a halit se tak do temnoty, může skýtat prostor pro introspekci, ale ve vztahu k druhým také pro pochybnosti. Pro doktora může být nelehké vymezit hranici, kdy je slov málo a kdy už moc.

Vládnout slovem je umění jako každé jiné, leč mladý člověk se mu málokde učí. A uměním je dle Aristotela také život samotný. Umění žít se máme učit jako každému jinému — vytrvale, trpělivě a pozorně.

Aristoteles připodobňuje umění žít k počínání na malířském plátně. Na počátku je velké bílé plátno, v den skonání pak má být obraz co nejkrásnější. Každý náš čin, každé naše slovo jsou tahy štětcem. Tah, který nenamalujeme, nespátří světlo světa. Slovo, které nevyřkneme, neuslyší uši světa.

A třeba právě těch pár slov, která ve Vás vězí, nikdo nikdy více nevyřkne.

Přeji vám příjemné čtení.

*Inspirováno knihou Marka Orko Váchy:
Místo, na němž stojíš, je posvátná země*

MOTOLSKÝ OBČASNÍK Č. 6

LITERÁRNÍ REVUE STUDENTŮ A PEDAGOGŮ 2. LÉKAŘSKÉ FAKULTY

šéfredaktor

Gabriela Moslerová (sefredaktor@motolak.org)

korektury

Richard Boček, Barbora Džerengová, Tomáš Mikyška

literáti

PhDr. Šárka Tomová, MPH, Ph.D., Ph.D., Matěj Balík, Richard Boček, Petr Březina, Barbora Džerengová, Tomáš Füst, Jan-Hugo Kopřiva, Ondřej Lukáč, Jana Machalová, Natálie Mašterová, Martin Metelka, Gabriela Moslerová, Václav Pecka, Jan Pihera, Martin Stanek, Martin Toman, Vít Vejmelka, Martin Vidlička

ilustrace

Veronika Blahutová (1), Helena Čermáková (9, 11, 21, 35, 45, 47), Eliška Janeková (6), Gabriela Moslerová (12, 23), Veronika Vajdová (18, 31, 33), Žofie Tůmová (27), Zuzana Zahradníková (29), Nela Gondová (41), Tomáš Mikyška (48)

grafika

Veronika Blahutová, Linda Kriegerbecková

sazba

Linda Kriegerbecková

počet stran

48

náklad

200 výtisků

vydáno

prosinec 2021

Motolský občasník je neprodejný, vydán jak v tištěné, tak elektronické podobě, a je volně k přečtení na internetových stránkách 2. LF UK. Distribuce tištěné verze se bude odvíjet od aktuální epidemiologické situace. Názory vyjádřené v dílech autorů nereprezentují oficiální stanoviska 2. LF UK. Prosíme o respektování autorských práv.

Vydáváno pod záštitou Motoláku (studentského spolku 2. LF UK).

Vydání finančně podpořila 2. lékařská fakulta. Děkujeme.

Vydání příštího čísla Motolského občasníku plánujeme na letní semestr 2022.

OBSAH

OBĚŠENEC / Václav Pecka
6

OP. 163 / Tomáš Füst
7

ZLOBÍŠ SE? / Jana Machalová
8

MOTÝL / Barbora Džerengová
10

ROZHOVOR S MUDR. LUCÍÍ HRDLIČKOVOU / Ondřej Lukáč
12

HOŘÍ? / Jan-Hugo Kopřiva
18

OKOLO, ČASY / Martin Stanek
19

OP. 152, OP. 132 / Tomáš Füst
20

NEMOCNICE NOVODOBÝM CHRÁMEM / Gabriela Moslerová
22

VÁNOCE / Vít Vejmelka
24

ZNÁŠ TEN POCIT / Matěj Balík
25

ROZCESTÍ / Martin Metelka
26

O KAPYBARÁCH A LIDECH / Richard Boček
28

IN PERSON / Martin Vidlička
30

TANEC / Martin Stanek
32

PRVNÍ KROK KE VSTŘÍCNOSTI / Šárka Tomová
34

DŮSTOJNOST / Jan Pihera
36

H&E / Martin Toman
37

TROCHA STAROFRANCOUZSKÉ LITERATURY / Petr Březina
38

PARALELNÍ SVĚTY / Natálie Mašterová
40

SNAŽIL JSEM SE TI NAPSAT, COKOLIV SI VZPOMENEŠ / Matěj Balík
42, 43

BEZE SLOVA, TRI HODINY RÁNO / Martin Vidlička
44, 46

VZKAZNÍK
48

OBĚŠENEC

Vašek Pecka

Oběšenec
houpá se na rtech,
naslouchá kilovoltům
velikého ticha.

Nevyřčené slovo —
lano na věčnost.

XX (OP. 163)

Tomáš Fürst

podlaha kaple pokryta
mincemi

pětikoruny

za kolik smějí
lidi
šťěstí?

6

Eliška Janeková

7

„ZLOBÍŠ SE?“ „NE.“

Jana Machalová

Hněv, překvapení, radost, odpor, smutek a strach.

Šest základních emocí podle Paula Ekmana. Znáte je?

Možná se teď v duchu smějete — jasně, všichni je přece musí znát.

Ale znáte je natolik, že o nich dokážete otevřeně mluvit? Dokážete popsat i svůj hněv? Svůj smutek? Dokážete mluvit o svém strachu? A o všech dalších nespočetných emocích, které ve vás existují?

Nevyřčená slova jsou vlastně často spjata se silnou emocí. Nebo s emocí spjatou s emocí. Například když mám vztek, ale stydím se za to, že mám vztek. Nebo třeba i s emocí, která je spjata s emocí, která je spjata s ještě další emocí. Třeba když se na sebe zlobím, že se za ten svůj vztek stydím. Už jste se ztratili? To ještě nic není.

Lidská mysl je totiž mimořádně vnímavá, a tudíž nepřekvapivě překombinovaná. Jelikož je odrazem veškerých našich životních zkušeností a zároveň plná fantazií, nápadů a emocí, které mohou v daný moment společně existovat jen a jen v nás a nikde jinde, je úplně jasné, že každá mysl je naprosto jedinečná. Ale jak se v tom vyznat? My si takhle klidně chodíme s tou svou myslí po světě a nějak s lidmi komunikujeme. A to, jak komunikujeme, je naší mysli úžasným zrcadlem. Myslím, že i proto stojí za to svoje myšlenky a emoce pěkně prozkoumat.

Je pozoruhodné, když slyším tříletého chlapečka říct, že se zlobí, a na otázku proč se zlobí, otevřeně odpovídá: „Protože já si chtěl ještě zůstat doma malovat.“

Mnohem pozoruhodnější mi ale přijde, když o něco později slyším konverzaci dvou dospělých lidí, kdy se jeden zjevně zlobí. Na otázku: „Zlobíš se?“ odpoví jednoduše: „Ne.“

Mnohem pozoruhodnější mi ale přijde, když o kus později slyším konverzaci dvou dospělých lidí, kdy se jeden zjevně zlobí. Na otázku: „Zlobíš se?“ odpoví jednoduše: „Ne.“

Tak si říkám, kde se asi stala chyba. Nebo spíš kdy. Proč to prostě neřekne, když je to zjevné. Proč si o tom nepromluví. Proč si mezi sebou navzájem a v sobě samotných vytvářejí dobrovolně takové napětí.

Jasně, tohle není úplně jednoduchá otázka a nikoho zde nesoudím. Naopak. Je více než pravděpodobné, že za to mohou zkušenosti. Jestliže sdílím své myšlenky a pocity, ale opakovaně nejsem vyslechnut a nic se nezmění, asi mě dost demotivuje ty emotivní myšlenky sdílet znovu.

Co teprve, když reakce druhého naopak celou situaci ještě zkomplikuje. Nebo ty moje pocity zesměšní, popře (např. již silně stereotypní a škodlivé „muži nepláčou“ — viz toxická maskulinita). Nebo emoce a jejich důvod druhý nechce přijmout, protože se jeví nepříjemné, možná odporné. Co když jsem zde já tím druhým. A co když se myšlenky spjaté s emocemi vůbec nenaučím říkat nahlas, protože to v mém okolí nikdo nedělá.

„A co když se myšlenky spjaté s emocemi vůbec nenaučím říkat nahlas, protože to v mém okolí nikdo nedělá.“

Helena Čermáková

Ale říkám si, proč to nezkusit? Proč nezkusit probádat svoje vlastní pocity, myšlenky a emoce, když jsou tak jedinečné a jsou jen a jen moje? A proč nezkusit furt a dokola naslouchat druhým? Emoce přece nejde popřít. Když existují, tak prostě existují. To, že je nepopíšu nahlas, nezničí jejich existenci. Ani to, že popřu důvod emocí u druhého, jejich existenci nezničí.

„A proč nezkusit furt a dokola naslouchat druhým? Emoce přece nejde popřít. Když existují, tak prostě existují. To, že je nepopíšu nahlas, nezničí jejich existenci. Ani to, že popřu důvod emocí u druhého, jejich existenci nezničí.“

Pokud je nepustím ven, budou se ukládat. A ono to bouchne. Vždyť to znáte. Furt dokola. A to občas stačilo říct jen pár slov. Stačilo vyslechnout toho druhého. Přijmout emoci, přijmout slova.

A pak se podobné situace nemusí tolik opakovat.

A pokud ano, tak si o tom holt zas promluvíme. Vždyť je tak zajímavé, jak všichni myslíme.

To si představte, takový sdílný svět. Možná bychom si více vážili jedinečnosti toho druhého. Možná by se zmnožily šťastné dlouhodobé lásky. Možná by i naše játra mohla více odpočívat. Možná by se tím ušetřilo hodně lidských životů. A možná bychom se sami cítili o pár kil lehčí. A to se hned líp žije.

MOTÝL

Barbora Džerengová

Když jsem byla malé dítko,
na nos mi sedl motýl.
Roztáhl křídla a zakryl mi oči
před světlem světa
a ukázal mi barvy roztříštěné
o kresby jeho těla.

Sedl mi na nos motýl
a já na to zapomněla.
Jeho hmyzí nožky jsem za své chmýří měla.
A přes kaleidoskop omšelého motýla
objevovala jsem vodu, trávu, les.

Motýla na nose mi rozežrali moli
a mně do očí padají paprsky slunce,
jaké jsem už zapomněla.
Snad lepší nevidět —
tohle není, kde jsem žila.

Motýlí tělo mi padá do dlaní
jak vánoční sníh
a já kloužu k pravdě
jako dítko na saních.
Lapám po dechu — motýle, jak to zastavím?

Milion barev, které už nespátřím.
Řítím se dolů, poteče krev.
Oči mám zelené, jak říká zrcadlo,
ale snad nejsou moje.
Rozbil se motýlek, rozbil se svět.

Helena Čermáková

Gabriela Moslerová

„BEZ KOMUNIKACE TO NEJDE“

Rozhovor s MUDr. Lucií Hrdličkovou připravil Ondřej Lukáč.

Tématem tohoto díla Motolského občasníku je komunikace, a právě proto vám přinášíme rozhovor s paní doktorkou Hrdličkovou, jež vede motolský dětský paliativní tým, a denně tak musí vést rozhovory na obtížné téma závěru života s rodiči a ošetřujícími lékaři.

V MOTOLE SE ZABÝVÁTE PALIATIVNÍ PÉČÍ, ALE ZÁROVEŇ JSTE DĚTSKÁ ONKOLOŽKA.
JAK KOMBINUJETE TYTO DVA OBORY?

Jako dětský onkolog pracuji v Motole od roku 2006. V roce 2017 jsem zakládala náš paliativní tým s tím, že jsme se původně věnovali dětem na dětské onkologii, které měly špatnou prognózu a u kterých mě těch deset let tížilo, že jim nedokážeme v závěru života adekvátně pomoci. Dvacet procent pacientů na dětské onkologii své diagnóze podlehnou, tyto děti umíraly u nás na oddělení nebo na ARO, závěr života v domácím prostředí byla naprostá partyzánská, nebyl žádný oficiální poskytovatel, který by rodině doma pomohl. Bylo to takové „upatlané.“ Po otevření ambulance paliativní medicíny pro onkologické děti jsme postupně péči rozšířili i na neonkologické pacienty a začali se konziliárně starat o pacienty na jiných odděleních. Během uplynulých čtyř let se nám podařilo sestavit tým odpovídající modelu zahraničních dětských paliativních týmů. Nemáme vlastní lůžka, děláme konzilia na různých pracovištích dětské části nemocnice a přidáváme se k primárním týmům, kde má ošetřující lékař-specialista hlavní slovo. To je ovšem polovina mého úvazku, druhou polovinou jsem dál na dětské onkologii. Momentálně jsem na mateřské, ale v paliativní medicíně jakožto atestovaný paliatr a vedoucí grantu nadále na poloviční úvazek pokračuju.

KOLIK PACIENTŮ MÁ VÁŠ PALIATIVNÍ TÝM V PÉČI?

Průběžně řešíme zhruba dvacet až třicet dětí, které zrovna v Motole leží nebo se k nám chystají. Od roku 2017 to bylo necelých 400 pacientů. Z nich zemřelo asi 70, takže musíme řešit, jak i nadále zvládat péči o zvyšující se počet pacientů a zachovat přitom adekvátní kvalitu péče. Chceme proto edukovat primární ošetřující týmy v tzv. obecné paliativní péči, čili aby uměly zvládat základní komunikaci o prognóze a plánu péče, symptomy těžké nemoci, otázky v sociální oblasti, a nás aby volaly jen v obtížných situacích.

KTERÉ NEONKOLOGICKÉ DIAGNÓZY VYŽADUJÍ VAŠI PÉČI?

Jsou to velmi často děti z neurologie, ty tvoří asi pětadvacet procent, typicky progresivní geneticky podmíněné farmakorezistentní epilepsie, neurodegenerativní a nervosvalová onemocnění. Děti se spinální muskulární atrofií, jejichž rodiče si nepřejí genovou terapii, Duchennova muskulární dystrofie. Na pediatrické klinice se staráme o komplexně nemocné děti s genetickými syndromy a mnohočetnými vrozenými vadami. Pomáháme i v Dětském kardiocentru u dětí s neoperovatelnými srdečními vadami, např. inoperabilní komplexní srdeční vady, syndrom hypoplastického levého srdce u geneticky podmíněných diagnóz s nepříznivou prognózou apod. Někdy se zapojujeme do péče dokonce už prenatálně. V současnosti tvoří onkologičtí pacienti asi dvacet pět procent, což je o něco více než v zahraničí. A je to asi dané mým působením a kontakty na dětské onkologii. Troufám si ale říct, že o všech těžce nemocných dětech s nepříznivou prognózou v naší nemocnici víme.

JAK VELKÝ JE VÁŠ TÝM?

Celkem dvacet pět lidí. Tři lidi v administrativě. Šest doktorů, pět sester, dva sociální pracovníci, tři psychologové. Kaplan. Terapeut pro rodiče po ztrátě. Dále konzultanti z jiných klinik.

SPOLUPRACUJETE S PRAKTICKÝMI LÉKAŘI?

Ano. My se staráme o děti v Motole a některé rodiny k nám chodí i ambulantně, ale gró péče se samozřejmě odehrává v domácím prostředí, u praktiků, prostě v regionu. My za našimi dětmi nejezdíme, máme v péči pacienty z celé ČR, na to bychom neměli kapacitu. Dětský praktik je jeden z nejdůležitějších článků, dítě i rodinnou situaci dobře zná, ví, co rodina potřebuje a může jí v tom pomoci. Kvalita praktiků je samozřejmě rozdílná. Někteří jsou fantastičtí, ty rodinám i sami doporučujeme. Jiní péči o naše pacienty zvládají částečně.

LÉKAŘI MAJÍ ČASTO STRACH PŘIZNAT I SAMI SOBĚ, ŽE LÉČBA NENÍ NEBO NEBUDE ÚSPĚŠNÁ. KDYŽ SE NA VÁS TEDY OBRÁTÍ KOLEGOVÉ S ŽÁDOSTÍ O KONZILIUM, JAKOU POMOC OČEKÁVAJÍ?

Na to se jich vždycky ptáme, jaká je jejich „zakázka“, co od konzultace s týmem očekávají. Někdy jde o zvládnutí symptomů. Obrací se na nás, když je dítě nevolno, jsou dušné nebo mají silné bolesti. Často jde o komunikaci o těžkých tématech. Pomáháme v komunikaci s rodiči v případě nepříznivé prognózy, mnohdy v klíčových momentech, kdy se rozhoduje o dalším plánu péče. Snažíme se v Motole podporovat tzv. sdílené rozhodování, kdy se do rozhodnutí o tom, zda se dítě bude intubovat nebo má být zahájena kardiopulmonální resuscitace, snažíme zapojit i preference rodičů. My probíráme s rodinami jejich očekávání a obavy. Nezřídka mají právě největší strach z toho, že jejich dítě skončí na ARO a už se nevrátí domů. Zprostředkováváme tak ošetřujícím lékařům důležitou zpětnou vazbu. Společně plánujeme budoucí péči — hledáme styčnou plochu mezi přáními rodičů a medicínskými možnostmi. Je několik diagnóz, kde se zapojujeme od samého začátku — děti bez možnosti léčby se špatnou prognózou nebo děti, pro které je šance na vyléčení nebo prodloužení života v přijatelné kvalitě velmi malá. V Motole se už daří aplikovat včasnou integraci paliativní péče, která představuje evidence based medicínu, totiž zapojení paliativního

týmu do léčby ještě v okamžiku, kdy existuje šance na vyléčení. V takovém případě máme čas se s pacientem a rodinou seznámit, navázat vztah a získat si jejich důvěru, pomoci jim v psychosociální oblasti, přinést do života nemocného dítěte a jeho rodiny lepší kvalitu, podpůrné služby, prostě něco hezkého. V případě nepříznivých výsledků se péče našeho týmu zintenzivní, pokud se léčba naopak daří, náš tým ustoupí do pozadí. Pokud se do péče o dítě zapojíme až v závěru jeho života, jsme tak trochu z nouze ctnost a rodiny zapojení našeho týmu vnímají jako připomínku toho, že jejich dítě se blíží závěru života, a tak na nás logicky nejsou moc zvědaví.

JAK VYPADÁ VÁŠ PRVNÍ KONTAKT S RODIČI? JAK SE PŘEDSTAVÍTE?

My jsme se v našem týmu usnesli, že se rodičům musíme vždycky představit sami a musíme jim vysvětlit, co je naše práce. Nenecháváme to na ošetřujících týmech, protože ty často nezdůrazní to hlavní: že na rodinu máme dostatek času a že nás zajímá, jak situaci kolem dítěte vidí právě rodiče. Naším mottem je, že když onemocní dítě, tak onemocní celá rodina a je to těžké pro všechny její členy. Není to jen o medicínské stránce věci a tělesných potřebách dítěte, ale i o financích, sociálních i spirituálních potřebách. Vážná, nevyléčitelná nemoc dítěte ovlivní fungování celé rodiny. My se tak nestaráme jen o pacienty, ale i o rodiče, sourozence, prarodiče a další pečující rodinné příslušníky. Vysvětlují rodině, že ošetřující lékař se stará o léčbu základního onemocnění, ale mně jde o kvalitu jejich života. Aby jejich dítě žilo co nejdéle co nejlépe se svou nemocí, nezávisle na tom, kolik času má před sebou. Ošetřující lékař tento náš cíl často nedovede dostatečně popsat a také používá slovo „paliativní“, kterému se my spíše vyhýbáme. Rodiče se toho slova bojí a i v zahraničí tento termín raději nepoužívají. Náš oficiální název tedy dnes zní Tým dětské podpůrné péče, hned se to lépe nabízí a rodiny to lépe přijímají.

JAK JE TO S POJMEM SMRT? POUŽÍVÁTE HO?

Jsou termíny a spojení, jimž se na začátku cíleně vyhýbáme a čekáme, až je použije rodina jako první. Je to smrt, umírání, hospic, pitva atd. Víme, že tato slova rodinu často totálně psychicky srazí. I v momentě, kdy o tom rodina začne mluvit jako první, vnímáme, že je to pro ně velmi citlivé téma a neradi se k tomu vrací. Bavíme se tedy spíše o závěru života a domácí péči zaměřené na komfort pacienta. Spíše nerozšiřování péče než její limitace. Naše komunikace s rodinami musí být skutečně mimořádně citlivá, laskavá, „vymakaná“. Špatně zvolené slovo dokáže nadělat velkou paseku. V angličtině jsou mnohé vhodné pojmy už vymyšlené a standardně se používají. My je do češtiny teprve překládáme a zavádíme.

TRÁVÍTE VÍCE ČASU S RODIČI NEBO S DÍTĚTEM?

Primárně komunikujeme s rodiči. Děti, se kterými se můžeme bavit, je poměrně málo, protože třeba skoro všechny děti z neurologie jsou na tom mentálně velmi zle. Standardně se rodičů ptáme, jestli je děti poznají a jestli vnímají, že je právě oni drží v náručí, zkrátka jestli je s nimi dítě v kontaktu. Někdy matka řekne, že dítě před půl rokem ještě plakalo a teď už ani to. Samozřejmě jiné je to u onkologických pacientů. Zejména náctiletí chtějí svoji diagnózu pochopit a spolurozhodovat o další péči. Tam mám jako dětský onkolog výhodu. Podobná situace bývá u dětí s cystickou fibrózou, to jsou také dlouhodobě léčení, velmi poučení pacienti. Náš typický pacient ale není schopen komunikace, a tak trávíme čas hlavně s rodiči.

Pro úvodní konzultaci máme sadu pěti základních otázek.

První: Jak rozumějí nemoci? Co slyšeli od lékaře a co si třeba přečetli na internetu. Ten náhled rodičů je klíčový. Příslušný lékař se často nestačí divit. Má dítě pět let v ambulanci a teď poprvé slyší od maminky, že doufá ve vyléčení a nechápe, že nastavená terapie jen tlumí symptomy. To pochopení diagnózy, prognózy a cílů léčby je klíčové.

Druhá otázka zní, jak by své dítě popsali jako člověka, jako lidskou bytost. Oni často začnou mluvit o krevním tlaku, saturaci, počtu krvinek a dalších technických údajích, ale tam je zarazím. Jaký je váš malý chlapeček? Co ho baví? Co mu udělá radost? Jak byste ho jako rodiče popsali? To se rodiče rozzáří a často i u nejmenších dětí dovedou popsat, co má rádo, jak ho hladí po nožičce nebo jakou pouští hudbu. Na to se jich dosud nikdo neptal a zde jsou oni těmi experty.

Třetí otázka se týká provozu, jak zvládají běžný den — kdo v rodině pracuje, jak se starají o sourozence. Fungování rodiny je často zcela narušené a ten socioekonomický rozměr choroby dosud nikdo komplexně neřešil. Pojmenujeme konkrétní problémy a hledáme řešení.

Čtvrtá a pátá otázka jsou přání a obavy. Tam poznáme, jak rodiče chápou prognózu choroby a její vývoj v čase. U úvodní konzultace je vždy doktor, sestra, sociální pracovník a psycholog nebo kaplan. Přítomen je též ošetřující lékař, který tak získá lepší vhled do situace rodiny. Potom si rozdělíme úkoly a jednotliví členové týmu se s rodiči a dítětem setkávají samostatně. Minimálně jednou týdně na společné poradě se probere dosavadní vývoj nemoci a průběh naší péče, co se daří, co je ještě potřeba zařídit.

Z ČEHO PODLE VÁS PLYNE NEPOCHOPENÍ MEZI LÉKAŘEM A RODINOU? JE TO O NEPŘIPRAVENOSTI LÉKAŘŮ NA TYTO SITUACE NEBO O TOM, ŽE NEMAJÍ DOST ČASU?

To je náročná otázka a hodně se o tom píše. Dle studií lékaři chápou, že plánovat paliativní péči a konzultovat otázky plánu s rodinou musíme už v okamžiku, kdy je dítě ještě ve stabilním stavu, ale na druhou stranu z těch samých studií vychází, že k tomu většinou dochází až ve chvíli, kdy se dítě náhle zhorší nebo dokonce umírá. Lékaři váhají a domnívají se, že rodiče na takový rozhovor nejsou připraveni, mají nerealistická očekávání a nerozumí prognóze. To jsou tři nejčastější důvody. To ale přece mohou sami ovlivnit! Povědomí rodičů o prognóze nemoci a léčebných možnostech je především výsledkem naší komunikace. Já však věřím, že pro lékaře samotné je těžké o tom mluvit, proto rozhovory na tato těžká témata odkládají. Tím ale vysílají falešné signály, takže sama rodina těžko může vytušit, jak závažnou prognózu dítě má, a že třeba neočekáváme, že se dožije dospělosti. Lékaři mají často strach přiznat i sami sobě, že léčba není nebo nebude úspěšná. Radši se zaměřují na dílčí problémy — infekce, laboratorní parametry, výživa sondou atd. Ten celkový obraz jim pak někdy uniká do pozadí. Někdy rodina běhá po specialistech, každý řeší jednu konkrétní obtíž, ale rodina přestává chápat celkový stav dítěte a zhoršující se vývoj choroby. Obecně se pacient dostává do péče paliativního lékaře pozdě, ale to je známá věc, o tom existuje mnoho odborných článků v dětské i dospělé paliativní medicíně. Abychom pomohli doktorům poznat, jestli by jejich pacient profitoval ze zahájení péče paliativního týmu, klademe ošetřujícím lékařům tzv. surprise question: „Byl byste překvapen, kdyby váš pacient do roka zemřel?“ To bývá nečekaný aha moment. Často ten dotyčný do této chvíle nepřemýšlel o tom, kolik času má jeho pacient před sebou. Nečekaně mají lékaři potřebu stále zkoušet novou a novou léčbu a přestávají si klást otázku, co to reálně malému pacientovi přinese — o kolik oddálíme smrt a do jaké míry mu zhoršíme kvalitu krátkého života, který je před námi.

JAK ZVLÁDAJÍ RODIČE PÉČI O DÍTĚ V PALIATIVNÍM REŽIMU? JE TO KLIŠÉ, ŽE S TÍM OTCOVÉ MAJÍ VĚTŠÍ PROBLÉMY?

Nemám tohle klišé ráda, ale pochopitelně se setkáváme s tím, že jdou rodiče od sebe. To ale nemůžeme dávat za vinu automaticky otcům. S dynamikou rodiny takové onemocnění neskutečně zamává. My se hodně věnujeme i sourozencům, pro které je to šilný tlak. Často se o ně stará extra psycholog, dětský pacient a rodina je v péči jiného psychologa. Ve většině případů rodiče drží při sobě. Nevidíme ale samozřejmě do toho, jak ten samotný partnerský vztah funguje.

POMÁHÁTE I PO ÚMRTÍ DÍTĚTE?

Standardně nabízíme pozůstalostní péči, a to po dobu třinácti měsíců od úmrtí — překleneme tak první Vánoce, narozeniny a výročí úmrtí. Rodinám po úmrtí dítěte, které bylo v péči našeho týmu, posíláme vždy kondolenci. Máme terapeutku pro rodiče po ztrátě dítěte. Je to současně ředitelka poradny Vigvam pro děti, kterým někdo blízký zemřel. U řady našich pacientů jsme díky dlouhodobé péči týmu na úmrtí připraveni, takže rodiny naši péči po úmrtí dítěte nevyžadují, i když vědí, že se na nás mohou obrátit. Jiná je situace u náhlých úmrtí a v situacích, kdy má rodina dojem, že se v péči o dítě něco nepovedlo. Naše terapeutka má v péči pouhé jednotky pozůstalých rodin.

PALIATIVNÍ MEDICÍNA JE ROZVÍJEJÍCÍ SE OBOR. JAK JE TO S VÝUKOU KOMUNIKACE A PALIATIVNÍ MEDICÍNY NA LÉKAŘSKÝCH FAKULTÁCH?

Já jsem čtvrtým rokem zaměstnána 2. lékařskou fakultou a myslím, že se to u nás posouvá správným směrem. Součástí povinné výuky je sdělování závažné zprávy. Je tu předmět Profesní komunikace a poslední roky máme ve výuce onkologie seminář o paliativní a hospicové péči. Se svým týmem pak studentům nabízím volitelný předmět Komunikační dovednosti a úvod do paliativní léčby. Pokud vím, 1. a 3. lékařská fakulta jsou v rozsahu výuky paliativní medicíny ještě dál. Každopádně výuka komunikace a paliativy je určitě jinde, než když jsem byla studentka. Nadále zůstává velkou výzvou pro čerstvé absolventy poznat umírajícího pacienta. V našem předmětu učíme mediky, jak vypadá umírající pacient týdny před smrtí a jak několik hodin před smrtí. S úmrtím pacienta se velká část absolventů setká brzy po nástupu do práce, je to bohužel běžná situace na řadě oddělení. A přitom se s tématem umírání během výuky medicíny jinak vůbec nesečkáte.

MAJÍ VŠECHNY KRAJSKÉ NEMOCNICE SVÉ PALIATIVNÍ TÝMY?

Bohužel nemají. Jsem členkou pracovní skupiny nemocniční paliativní péče a byli bychom rádi, pokud by paliativních lékařů a týmů přibývalo, ale atestační příprava je relativně náročná a akreditovaných pracovišť je poměrně málo. V současnosti je v České republice dvacet až třicet paliativních týmů na cirka dvě stě nemocnic. Ryze dětský paliativní tým pak máme pouze u nás v Motole. Některé týmy jsou smíšené, tedy pečují o dospělé pacienty, ale součástí je pediatr, takže mohou vzít do péče i dítě.

JAK SE TEDY ABSOLVENT DOSTANE K PALIATIVNÍ PÉČI?

Je to dlouhá cesta. Musíte mít nejdříve atestaci v základním oboru — interna, chirurgie, anesteziologie, pediatrie... Po atestaci v základním oboru je pak možné se přihlásit do předatestační přípravy v nástavbovém oboru paliativní medicína. Dává mi to smysl, protože nejdříve musíte mít praxi v té běžné „vítězné“ medicíně a umět lidi léčit.

JE ZÁJEM O TENTO OBOR?

Mezi mediky je o to obrovský zájem. Jedná se o progresivně se vyvíjející obor. Rozvíjející se technologie nás totiž dostaly už na hranice možného — můžeme transplantovat téměř všechny orgány v těle, na ARO vás dokážou udržovat dlouho při životě — a to jsou právě momenty, kdy se začínáme bavit o tom, jak daleko máme s využitím přístrojové podpory zajít a kdy je prodlužování života ještě etické. Vlastně kdy se už nejedná o prodlužování života, nýbrž o prodlužování umírání. Někdy zkrátka bráníme člověku zemřít. V našem oboru se proto často skloňuje termín Allow natural death, zkráceně AND. Z toho právě mají rodiče našich pacientů často největší strach, že jejich dítě zůstane připojené na ventilátoru. V České republice je v klinické praxi problematické oficiálně odpojit dětského pacienta od přístrojů, čili ukončit život udržující přístrojovou podporu. V západní Evropě, USA a Kanadě je to běžné. Pobyt na ARO má jednoznačně smysl, když díky

využití přístrojové podpory přemostíme obtížnou situaci, a pak pokud možno navrátíme pacienta do normálního života s rozumnou perspektivou. Anebo v situaci, kdy potřebujeme čas k uskutečnění rozhodnutí o dalším postupu, říká se tomu „bridge to decision“. Ale u řady našich pacientů může být přijetí na ARO situací, která jejich těžký život s nevléčitelnou nemocí pouze prodlouží, aniž by jim poskytla naději na vyléčení, na kvalitní život, na lepší budoucnost.

VY SAMA SE NETAJÍTE TÍM, ŽE JSTE VĚŘÍCÍ. HRÁLO TO U VÁS ROLI VE VÝBĚRU OBORU?

Máte pravdu, jsem věřící. Ve výběru oboru to ale asi roli nehrálo. Já jsem chtěla být původně kardiolog, když se můj táta léčil se srdcem. Pak mi umřela babička na rakovinu a já se posunula směrem k onkologii, po škole jsem se řízením osudu dostala k dětské onkologii, která mě postupně přivedla k paliativní medicíně. Moje víra ale hraje roli v přijímání vlastních limitů. My jsme naučeni věřit v úspěšnost své léčby, ale choroby se často chovají, jak se jim zachce, a smrt přijde ať děláme, co děláme. Jako věřící mám určitý nadhled a uvědomuji si, že se to nemusí podařit. Víra mi pomáhala i ve službách. Někdy ani neuděláte žádnou chybu, všechno je provedeno správně, ale prostě přijde život ohrožující komplikace — srdeční tamponáda, septický šok, orgánové selhání — kterou řešíte jak nejlépe to jde, ale nakonec vám nezbyvá, než se modlit a čekat, jestli to dobře dopadne. Věřící člověk v takovou chvíli prostě snáz přijme, že nemá vše ve svých rukou. V takových momentech mě napadá, že být věřící je fakt super.

HOŘÍ?

Jan-Hugo Kopřiva

Jak ignorovat záři
Dennodenně od konce září
Mina v zorném poli
Nesmíš hledět do slunce!

Pojďme se domluvit
8 minut denně
Se můžu dívat do ohně

Plamínku,
Ty z města úspěchů
Prošli jsme zelenou bránou
Třeba někdy vylezem i nahoru.

Veronika Vajdová

OKOLO

Martin Stanek

Okolo půlnoci stojím za hranou
Překrásné myšlenky ponechám stranou
Okolo měsíce smějí se raci
Kvílením ulic krátím si práci

Dnes večer v salóne najdou se tací
Co mají náladu převážně spací
Počítám úsměvy veselých lidí
Doufám, že rádi mě v salónu vidí

Vypiju koláče pojím pět piv
Po roce strádání zase jsem živ
Okolo měsíce smějí se raci
Kvílením ulic krátím si práci

ČASY

Martin Stanek

Poloprázdná ruka v tichu
Šlépěj vedle tvého smíchu
Ukradnout tvůj hebký hlas
Podlehnout mu dneska zas

Podívat se do tvé krásy
Schovat pohled na zlé časy
Vypít to co právě cítím
Ať nezmizí s prvním kvítím

IX (OP. 152)

Tomáš Füst

starci na lavičkách
s mezižbrblinou proti nespavosti
hlava úsečný oči pohled

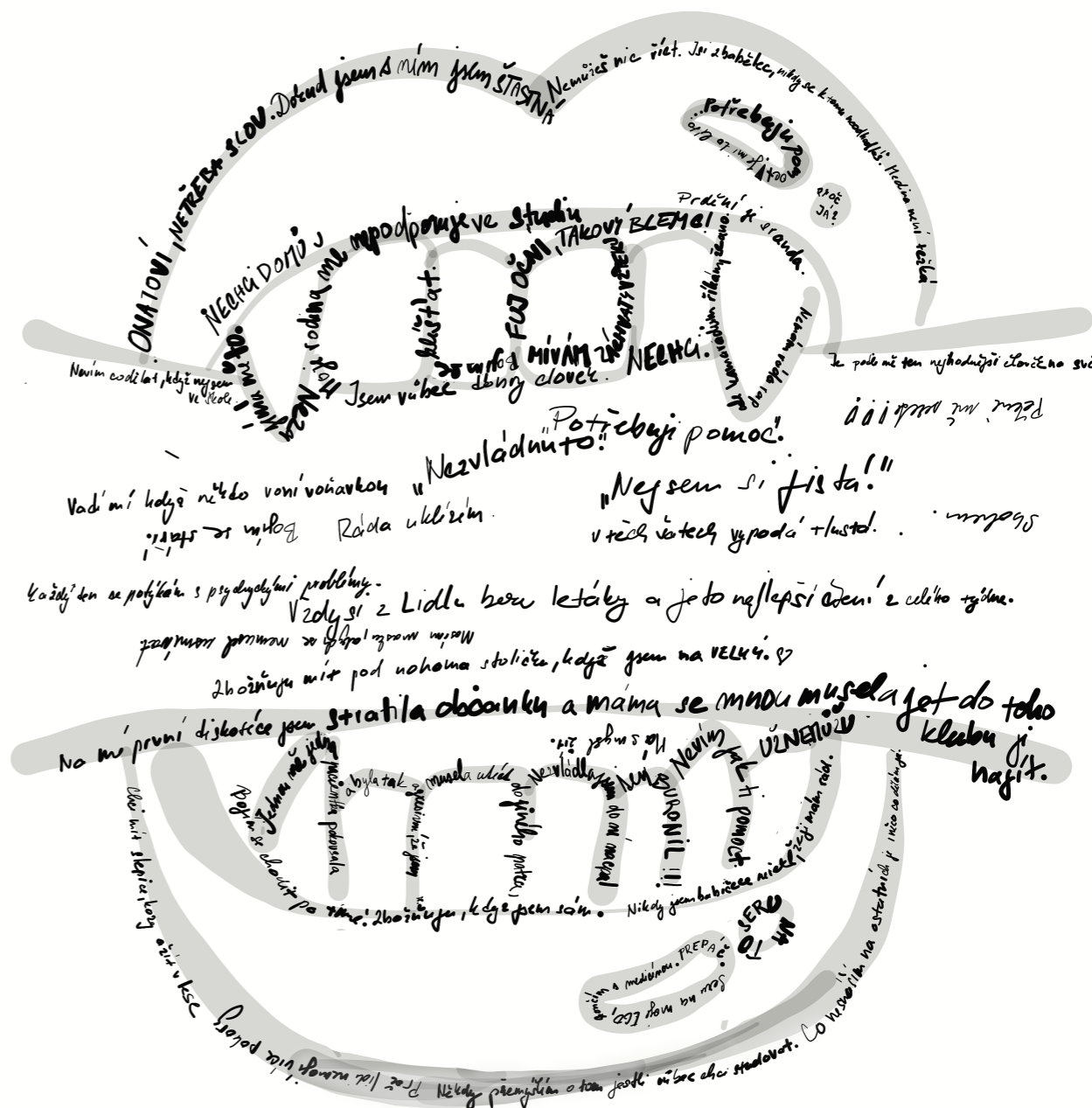
nechápvavé přikývnutí
lehké poposednutí
jak by vedle nich lež'
brouk před kterým prchají

nekonformní starousedlík
je taky cizinec

OP. 132

Tomáš Füst

zda to bylo truňkem
nebo snad roční dobou
to kdo ví
úplněk je bezesporu
bdí ztracení
jsme ztraceni
zatracení

Helena Čermáková

NEMOCNICE NOVODOBÝM CHRÁMEM

Gabriela Moslerová

„A pane doktore, na co mám tyhle prášky?“
„No, ty berte dvakrát denně. Tak na shledanou. Další!“

„Komunikační kanály zahřívají prsty a zavírají ústa. Je snadné trávit dny v tichosti, a přece komunikovat. Trávit dny v tichosti, a přece neslyšet své myšlenky. Člověk jako by pro slova neslyšel svou mysl.“

Do kostelů se dnes chodí více za krásou než za modlitbou a hlad duše je zajídán fastfoodem spěchajícího světa. Zející prostor pro vyslechnutí a povznesení ducha dnes neúplně vyplňují nemocnice, jakési novodobé chrámy.

Doktorovi coby novodobému knězi pak připadá úloha vyslechnout, nasměřovat i žehnat. Ale ze všeho nejvíce především úloha býti průvodcem (s partnerskou rolí doktora nedokážu plně souhlasit, s otcovskou rovněž ne). Průvodcem, který se snaží podat informace v takovém množství a rozsahu, aby pacient sice dosáhl úrovně partnera schopného rozhodování, ale aby mu v tom rozhodování byl stále oporou.

„Nemocnice může být místem zázraků, ale i rozepří.“

Písmem svatým je dnes pro mnohé Google. Na otázky je odpovězeno pár kliknutími. Žádné čekání, žádné osmělování, žádné překotné odpovědi. Názory jsou tak mnohdy utvářeny ještě před samotnou návštěvou lékaře. Neustálé vyvracení chybných výkladů, nebo snad přímo polemika s apokryfními spisy (a v době covidové je jich fůra) umožní kdejakého vytrvalce. Světla zhasnou, opona spadne a na židli vyhaslý doktor. Ten pak bude sotva průvodcem.

**„kde je pochybnost, ať přináším víru,
kde je zoufalství, ať přináším naději,
kde je temnota, ať přináším světlo,
kde je smutek, ať přináším radost.“**

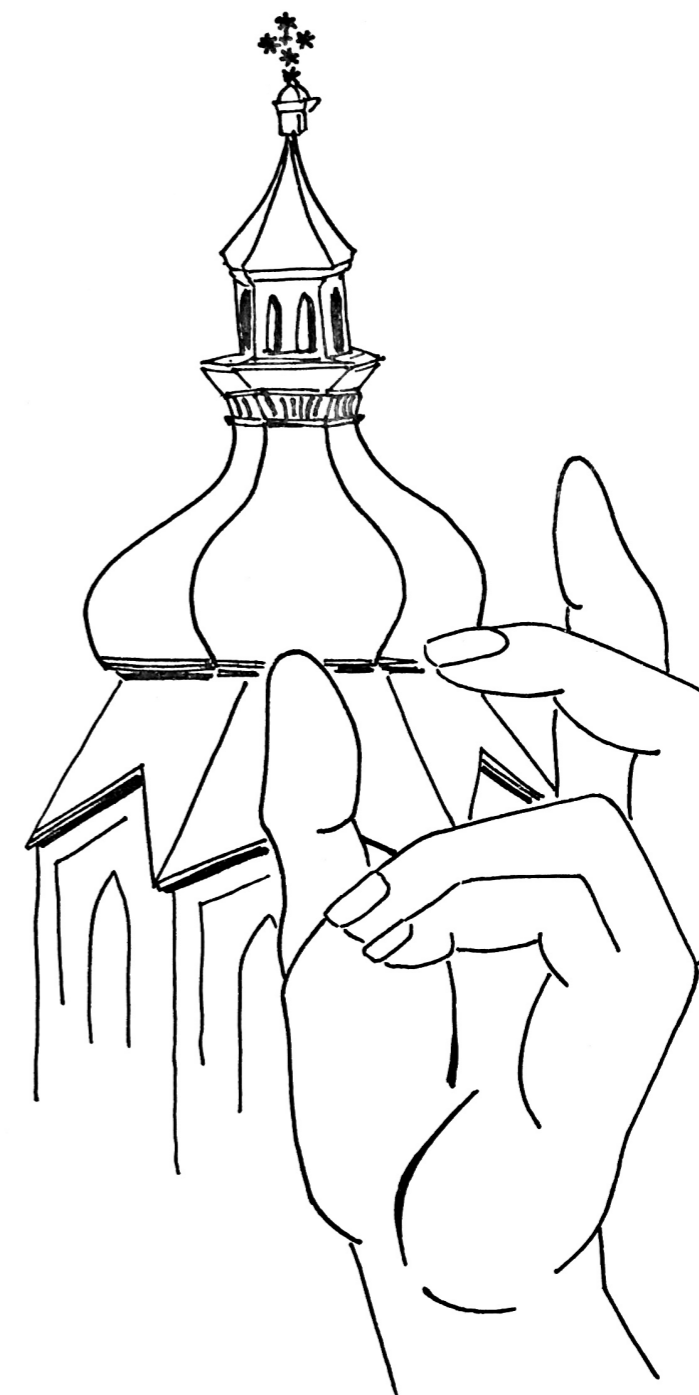
[DEZ 684]

Úskalí v práci doktora není málo. Časová dotace není kdovíjaká. Rutina dostává nádech šedi. Někteří pacienti nespolupracují. Jiní se dohadují a vzdělávají doktory učením mistra G.

A přeci je to stále ta samá dlouhá řada pacientů, kteří průvodce nutně potřebují. Kteří jsou neznalí, kteří jsou v tom prvně, kteří jsou nejistí, kteří mají strach, kteří nemají o koho se opřít, kteří něčemu neporozuměli, kteří hledají lidskost a laskavost.

Budme oporou. Dívejme se do očí. A mluvm.

Protože těch pár slov, která v nás vězí, nikdo jiný již třeba nikdy více nevyřkne.

Gabriela Moslerová

VÁNOCE

Vít Vejmelka

Bůh je bezbranné dítě
Sotva očištěné od blan
Krev mázek osušuje, olizuje osel
A termín ohlásila hvězda
Místo peřinek bodá nekvalitní otava
A chlad pouště odhání dech vola
Nikdo netočil CTG
Nikdo se nestaral
Žádné testy ani příprava
Nikdo neměřil Apgara
Tři doktoři spěchali z dále k tomu zázraku
Ani jeden nepřišel poučovat, nadávat
Ale učit se kořit a obdivovat
A jsou sami
V cizí zemi
Od příbuzných od rodiny
Nikdo s nimi není
Jen křičící Bůh dítě
A nic jim nechybí
Šťastný Muž a Šťastná Žena
Pěstoun Adam matka Eva
Jenom tlukot jednoho srdce ve třech a dech
Žádná jistota v lidech
Žádná promile v číslech
Jen úcta a pokora
Jen naděje a víra
Jen láska
Jen láska
Jen vtělená láska

ZNÁŠ TEN POCIT

Matěj Balík

Znáš ten pocit,
Kdy chceš něco říct
Ale zjistíš, že...

Říkáš, že jsem zvíře.
Víš, že koušou i lidi
A modřiny vznikají z pohmoždění.
Hledáš něco, kde nic není
A neslyšíš, co říkám já.

Usnesení vlády proběhlo za tvými zády.
Chtělas něco říct,
Tak vstříc dalšímu slovu
A úspěšnému lovu vět,
Svět se pro dnešek nezboří.

Říkáš, ať jsem zticha.
Víš, že mluví i zvířata
A modřiny vznikají z ponížení.
Znáš ten pocit pochopení.

ROZCESTÍ

Martin Metelka

Věřím, že pro nikoho nikdy není pozdě.
Věřím, že svět je dokonalý.
Věřím na spasení pro všechny
Jen ne pro sebe.

Jsem blecha v kočičím kožichu
která nad všechno a nade všechny
Vylezla až moc vysoko.
Nenávidím věci pozemní.

Poznal jsem východní vítr
Co z kostí dělá rampouchy.
Mám ale omezenou výdrž
A zpátky nechce se mi.

Poznal jsem Boha a jeho kumpány
Zemi a vesmír a nekonečné hodiny
I nenasytlost lačné temnoty.
Znám jejich cesty a hrůzné záměry.

Všechny Vás miluji.
Všemi vámi pohrdám.
Byli jste daleko.
Teď chci se vrátit tam

Kde jste vy, mravenci
Smutné ve věžích princezny
V hostincích líní válečníci
Démoni, andělé, zlotřilci.

Tam všechno se spočítá
Ale nikdy nic neskončí.
Tady Chronos zabil Kaira
A zde i my budeme zabiti.

Žofie Tůmová

O KAPYBARÁCH A LIDECH

Richard Boček

Kapybara vodní (*Hydrochoerus hydrochaeris*) je největší dnes žijící hlodavec, jehož přirozeným prostředím jsou tropy Jižní Ameriky na východ od And, a jak už druhové jméno napovídá, žije poblíž vodních ploch a velmi ráda se koupe. Chápu, že některé z vás představá až osmdesát kilogramů vážícího hlodavce příliš nenadchne, ale už jste viděli na YouTube alespoň jedno video s kapybarou? Asi tak, myslel jsem si to. Jakožto velký milovník kapybařích videí doporučuji začít s tím, kde v jedné japonské ZOO donesou stádečku kapybar obrovskou dýni. Člověka během pár sekund zalije pocit štěstí a absolutního všehomíra. Jistě vám pak důmyslný algoritmus nabídne do fronty pelikána, který se jednu nebohou pubertální kapybaru snaží sníst. Čisté zlato.

Určitě mi dáte za pravdu, že kapybary pobývaly na tomto světě dlouho předtím, než lidé začali ve velkém používat slovíčko *chill*. Dle mého u prvopočátku tohoto slovíčka zkrátka musela stát jedna totálně vychillená kapybara (i když to jsou všechny), která se dostala v rámci postupující globalizace do newyorské ZOO a místní, konsternování jejím chováním a absencí prostředků pro pojmenování toho, co viděli, si museli vymyslet slovíčko nové. *To chill*. Kapybara je totiž za každých okolností naprosto, ale naprosto v pohodě. Ve vaně s kachničkami? Jasně. Obklopená želvami? Jistě. Očuchávat se ležérně s border kolíi? Už ani nemusím odpovídat, co? A nejen to, kapybara dokáže být za určitých situací kamarád i s kajmanem (i když zde byste mohli právem podotknout, že jde o trochu sžíravý vztah, protože právě kajmani jsou ve volné přírodě pro kapybaru hlavním predátorem).

A já se ptám, proč? Proč matka příroda obdařila milé kapybary tímto darem bezvýhradné sounáležitosti, zatímco jiné druhy, jako například ten náš lidský, pěkně ostrouhaly? To, že ode mě výše jmenované kachny na Vltavě ostentativně odvracejí zrak a rozhodnou se přijít blíž jen tehdy, když vytáhnou z batohu starý rohlík, to bych ještě pochopil. Ale to, že se takto k sobě (až na ten rohlík, většinou) chováme jako celá společnost, už mě rmoutí víc. Jeden si může myslet, že na pizzu ananas patří a druhý zase, že je to hrdelní zločin (zde můžete doplnit i jiné palčivé celospolečenské problémy dnešních časů), ale to přeci neznamená, že se nebudeme poslouchat a navzájem k sobě nepromluvíme slušného slova. O smysluplné debatě pak nemůže být řeč a na fungující společnost si můžeme tak maximálně hrát v našich sociálních bublinách. Je mi jasné, že na úroveň kapybar to v blízké době asi nedotáhneme, ale na respekt a trochu vlídnosti bychom rezignovat neměli nikdy!

Zuzana Zahradníková

IN PERSON

Martin Vidlička

Without words we speak
We understand every smile, every tic
Every stupid frown
Just a glance and I know you're down.
I can read your face easier than books.
Do not underestimate the value of looks.
By seeing you I know ten times more,
Than from a stupid text you sent before.
And it's not just knowing. I can feel
All your loneliness, all your pain. It's real.
Let me take a piece of it, let me share,
Let me prove to you how much I care,
By being there. Even when I'm not.
Rest assured, no matter how far or near,
I am always with you, I am always here.

Veronika Vajdová

TANEC

Martin Stanek

Zelené pohledy
Veselý bál
V rytmu tvých úsměvů
Utíkám dál
Okolo měsíce
Tancuje stromoví
O jejich opeře
Nikdo se nedoví
Posouváme se tmou
Snad tvoje oči
V temnotě rozkvetou

Dochází den
A krátká je noc
Proč tenhle sen
Strádá tak moc
Má jediná tužba
Mé jediné přání
Pro smutný tanec
Větru se sklání

32

33

Veronika Vajdová

PRVNÍ KROK KE VSTŘÍCNOSTI

Šárka Tomová

Slovo pronesené nahlas dokáže zranit i potěšit. Věta složená ze slov, která není jasně a srozumitelně vyslovená s náležitým akcentem na tom správném místě, může vyjádřit zcela jiný význam, než odesílatel zamýšlí. Jak jednoduché jsou pokyny, které dáváme našemu okolí, když můžeme vyslovit slova, věty, pracovat s hlasem, tempem řeči, intonací atd.

Většinou se domníváme, že běžnou komunikaci zvládáme bez větších problémů, někdo má své komunikační sebemínění na té nejvyšší (téměř dokonalé) úrovni a pokud se vyskytne nějaké to nedorozumění, obvykle hledáme příčinu u komunikačního partnera a jeho vnímání naší osoby v té dané chvíli. Jak se to projevuje? Slyšíme: „Ty mi nerozumíš!“, „Ty jsi mě nepochopil/a!“, „Ty mě nechápeš!“ Jak líbezně by zněly výroky naznačující možnost nedorozumění na obou stranách... „My si asi nerozumíme.“, „My jsme se asi dobře nepochopili.“ Tyto běžné každodenní výroky nás obklopují, možná už je ani nevnímáme. Jsme zahlceni, zvláště při studiu, především obsahem informací, potlačujeme vnímání způsobu komunikace mezi komunikačními partnery.

A zde se vytváří prostor pro vnímání toho, co není vyřčeno. Jsme leckdy otupělí vnímat skrytý význam pronesených slov. Nevnímáme naléhavost hlasu, sílu slov, důraz na klíčová slova ve větě... Nemáme sílu toto identifikovat? Neumíme to? Nechceme se zabývat skrytou prosbou? Nechceme sdílet starosti? Proč však někdy nedokážeme sdílet i radostné okamžiky, proč se někdy nedokážeme radovat i z maličkostí, z úspěchu druhého? Každý si musí na tuto otázku odpovědět sám, zda je schopen za všech okolností identifikovat význam řečeného, zvláště pokud se jedná o osobu blízkou, pacienta, klienta, spolupracovníka atd.

V roli zdravotníka, potažmo lékaře, by měly být tyto otázky zodpovězeny s náležitou sebekritikou, jelikož předpokladem pro výkon povolání lékaře je umění komunikovat. „Komunikace není všechno, ale je za vším,“ jak říká Epimarchos z Megary. V tomto povolání není prostor pro stud, uzavřenost, pasivitu a submisivní chování. Lékař je symbolem vstřícnosti, empatie, přívětivosti, sympatie. Že takový neexistuje? Pokud jste ho ještě nepotkali, pak se jím můžete stát právě Vy. Vy se můžete stát tou důvěryhodnou osobou, která, aniž něco vysloví, může být označena jako sympatická, milá, vnímavá. Proč? Protože dokážete vyjádřit ve Vaší mimice, ve Vašich očích, na Vašem postoji, ve Vašich gestech zájem, nikoliv pohrdání druhými, vnímavost, nikoliv přehlížení, vstřícnost, nikoliv odmítání. Pojďme tedy onu vstřícnost našich výrazů, našich gest, našich činů začít využívat v běžné každodenní komunikaci ať již doma v soukromí nebo v nemocnici a pozorujme, zda se naše dny změní a zda dokážeme vnímat i ty malé radosti, které nás obklopují.

Helena Čermáková

DŮSTOJNOST

Jan Pihera

dostát tomu, co mám dostat
je to pocta, když —
podstata postaví se do cesty
tak z ní neuhnout, zdravit pocestný
a dobře si rozmyslet:
jaký svět chci vidět?

— Mířit k němu
s láskou míjet;

než dnů krása bude jásat: Zásah.

H&E

Martin Toman

Oči zarudlé
Spánek bezesný
Co víc ráno chtít
Co víc dnes si přát

Tváře propadlé
Pocit nejasný
Co má dnes se dít
Co má dnes se stát

Růžová je růže
Fialová zas kráva
Víc nic nepomůže

Pod ranní oblohou
Začínaj dramata
Človíci bez spánku
Ospalá kořata

Jednou, druhou nohou
Kráčejí kořata
Toho všeho známku
Nese si prateta

Včera si, vysmátá,
Sháněla rohlíky
Dneska si, popleta,
Zapletla culíky

Později téhož dne
Kouká na aparát
Na vše si vzpomene
Splete si preparát

Vzpomene kořata
Vzpomene rohlíky
Ale —
Na skle jsou stromata,
Buňky, fakt moc díky

Růžová je růže
Fialová zas kráva
Víc nic nepomůže
Je to za mnou, sláva

TROCHA STAROFRANCOUZSKÉ LITERATURY

Petr Březina

Jsou témata, o nichž se ve vznešené společnosti nehovoří, a slova, která se v ní nevyslovují. S takovými věcmi se ovšem můžeme setkat v rozverných starofrancouzských rýmovaných básničkách, zvaných fabliaux (vyslov [fabljo], v jednotném čísle fabliau). Na začátku covidové doby se mně do rukou dostalo jejich souborné vydání (Anatole de Montaiglon et Gaston Raynaud. Recueil général et complet des fabliaux des XIIIe et XIVe siècles. Genève, Slatkine reprints, 1973 [réimpression de l'édition de Paris, 1872–1890]). Po nějaké době jsem se odhodlal prověřit svoji schopnost přeložit starofrancouzský veršovaný text do češtiny. Vybral jsem si pro tento účel fabliau, který není přeložen do češtiny ani ve výboru Pavla Eisnera Smích staré Francie (Praha 1948), ani v souboru Básnických překladů Hanuše Jelínka (Praha 1983). Příznačné je, že

v nadpise tohoto fabliau v citovaném vydání, z něž jsem překládal, zůstává jedno klíčové slovo nevyřčeno a je nahrazeno třemi tečkami, jako by vydavatelé chtěli alespoň v nadpise uchránit čtenáře před nevhodným slovem. *A tak do aktuálního čísla Motolského občasníku, jehož tématem je „Slovo nevyřčené“, posílám právě tento svůj překlad.

*Nahlédneme-li však do rukopisu ze XIII. stol., z něž vydavatelé vycházeli a který je digitalizován na stránkách Francouzské národní knihovny, zjistíme, že nadpis je sice z velké části přepsán pozdější rukou, ale inkriminované slovo v přepsané části nadpisu nechybí.

O PRSTENU, KTERÝ ZVĚTŠOVAL A NAPŘIMOVAL ...

Haiseau dí: jakýs člověk žil,
u nějž zázračný prsten byl;
kdykoli jej na prstě měl,
úd mu v tu chvíli zmohutněl.
Jedenkrát brázdil planinu,
až koňmo přijel k pramenu;
sesedl, když jej uviděl,
a chvíli u něj poseděl;
umyl si pak ruce a líc,
prsten odložil a nic víc.
Zvedl se, když si pohověl,
prsten však v trávě zapomněl.
Biskup se tedy ubíral
a na pramen se podíval;
sesedl a našel prsten,
nádherou jeho byl stržen;
na prst jej dal bez čekání,
úd mu začal růst z nenadání,
prostě se mu hned postavil.
Na koně se zas posadil.
I vzešlo velké soužení
z onoho údu dloužení;
protahování neměl dost,
spíše pořád do délky rost.
Mocná byla růstu síla,

DE L'ANEL QUI FAISOIT LES ... GRANS ET ROIDES

Haiseaus redit c'uns hons estoit ;
Un merueilleus anel avoit ;
Tant com il avoit en son doit,
Adès son membre li croissoit.
Un jor chevauchoit une plaigne
Tant qu'il trova une fonteine ;
Descenduz est quant il la vit,
Et lés la fonteine s'asist ;
Si lava ses meins et son vis,
Et son anel qu'il a hors mis.
Quant il li plut, si s'en leva,
Mès l'anel seur l'erbe oubliá.
Un evesque par là passoit ;
Si tost com la fonteine voit,
Il descent et trova l'anel ;
Por ce que il le vit si bel,
En son doi l'a mis sanz attendre ;
Le membre li commence à tendre,
Quant il li ot un poi esté.
Et vos l'evesque remonté ;
A molt très grant mesese estoit
Du membre qui si li tendoit,
Ne n'aloit pas sans plus tendant,
Ençois aloit tozjors croissant.
Tant crut et va tant aloignant,

že kalhoty poškodila.
Biskup měl velkou ostudu,
když vyličil svou příhodu;
avšak nikdo neměl dojem,
že prsten je jejím zdrojem.
Až k zemi se mu prodloužil,
a proto najít zatoužil,
kdo by mu přispěl pomocí
a zbavil by ho nemoci.
Také majitel prstenu
zaslechl tuto novinu.
K biskupovi zašel spěšně
a dotázal se ho zběžně,
co mu dá za uzdravení.
Ten, jenž měl velké trápení,
řekl: „Všechno vám nabídnu.“
„Od vás,“ opáčil, „dostanu
nejdřív vaše dva prsteny,
pak také vaše denáry.“
Jakmile ten prsten vrátil,
úd se mu najednou zkrátil;
než byl onen vším odměněn,
biskup byl zcela zachráněn.
Tento obchod se vydařil,
všechny radostí obdařil.

Que ses braies vont derompant.
Li evesques honteusement
Montre s'aventure à sa gent ;
Mès nul n'i ot qui s'avertist
Que ce li anel li feist.
Tant crut que li traîne à terre :
Par conseil comanda à querre
Home ou fame qui li aidast,
Et qui à point le ramenast.
Cil qui l'anel avoit perdu,
Ceste merueille a entendu.
A l'evesque est venuz tot droit ;
Si demanda qui li donroit
Du sien si le poeit garir.
Cil, qui avoit trop à souffrir,
Li dist : « Tot à vostre talent.
— J'aurai dont », fait il, « par covent,
Vos .II. aneus tout au premiers,
Et cent livres de vos deniers. »
Quant les aneus furent fors très,
Li membres est tantost retrès ;
Ainz que cil eüst ses cent livres,
Fu li evesques tot delivres.
Et cil marchié fu bien seanz,
Comme chascun en fu joianz.

PARALELNÍ SVĚTY

Natálie Mašterová

Snad každý z nás se někdy zamyslel nad existencí různých světů mimo náš dosah a chápání. Všichni jsme brouzdali svojí myslí a hledali paralely, věci neobyčejné v obyčejných a dotvářeli svůj svět fantaziemi, jež by nikdo jiný nepochopil.

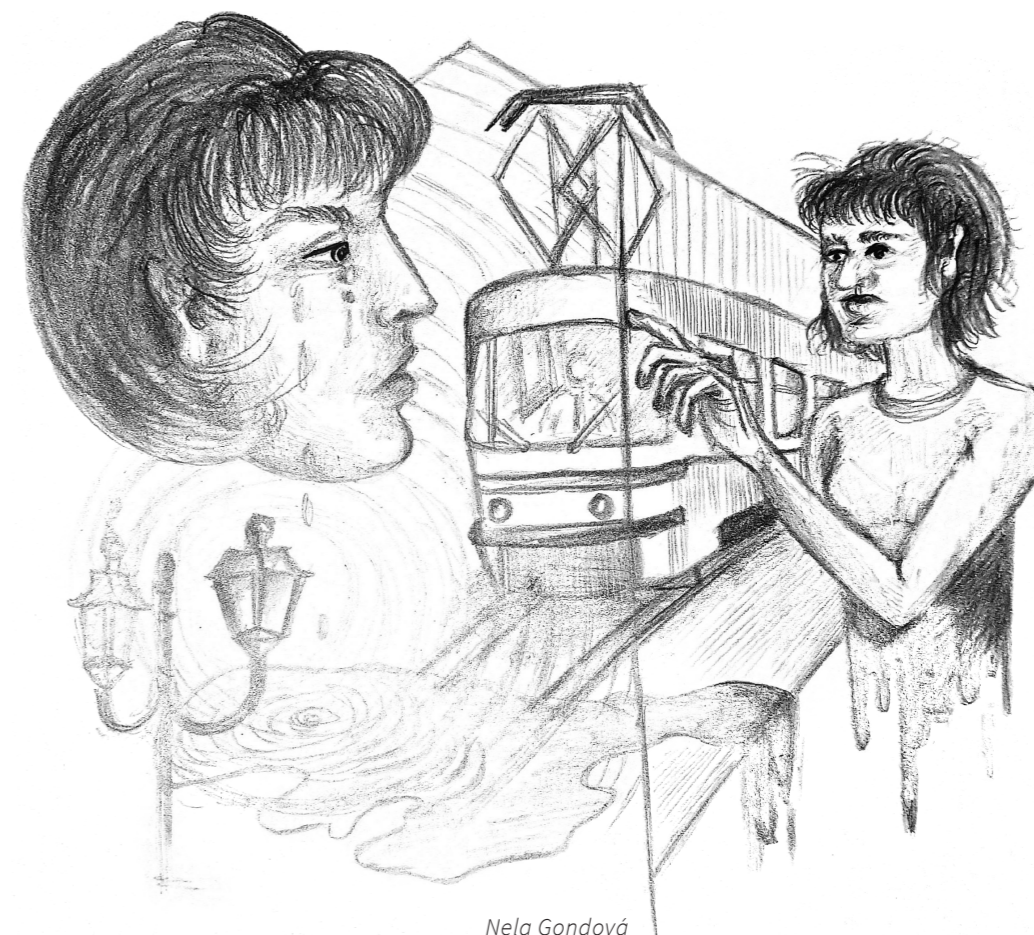
Taková setkání se souběžnými světy našich myšlenek mohou začít klidně zcela nevinně při cestě tramvají. Jděte se tak někdy navečer, ideálně v zimě, projet tramvají — třeba z Dejvic na Národní třídu. Chvilku budete možná pozorovat domy ubíhající za oknem — zpomalující a opět zrychlující koordinovaně s hlasem oznamujícím příští zastávku. Najednou se vynoří na obloze pár červánků a než řidič přehodí výhybku na Chotkovy sady, je tma.

Nutkáni podívat se z okna na krásné výhledy pražské však člověka jen tak jednoduše neopustí, a tak znovu prohlédnete skrze řasy k proskleným očím tramvaje. Avšak ouha. Náhle už nevidíte jen tak obyčejný svět ubíhající za okny. Tak, jako kdybyste najednou otevřeli portál do jiného světa, zrcadlí se před vámi odraz protějších sedadel a pasažérů promítající se do domů lemujících ulici.

Mezi nepřítomnými pohledy se tu a tam zableskne žluté zábradlí a vám v tu chvíli nezbývá nic jiného, než zamířit pohledem ještě hlouběji. Jste totiž v pasti odrazů a zrcadel. Pozorujete zevnitř svět venkovní, který je ale vlastně jedinečnou kopií příběhů hned za vašimi zády. A s každým dalším pohledem se vizuál stává složitějším a složitějším — promítají se do něj obrazy komplikované, mající původ na zcela opačné straně nejen vašeho zorného pole, ale i vaší mysli. Možná v jednu chvíli zahlédnete v zrcadlech i sami sebe — ale nejen svůj obličej, také svá ramena, záda, vlasy — a takto se místo, do kterého hledíte, zase o kousek více odchlipuje od reality, jako kniha od svého obalu. Přestává být pouhým odrazem v zrcadle okna po setmění a mění se na paralelní svět existující si sám o sobě.

V tuto chvíli můžete konečně cítit chvění. Nadšení? Zvědavost? Rozčarování? Možná nevíru v to, že jste mimoděk otevřeli obrazový portál do světa, který zrovna úplnou náhodou běží ve stejném časovém sledu jako ten náš. Světla Národního divadla do něj vrhají hvězdy ve stejnou chvíli, kdy tramvaj sjíždí serpentiny na Malostranskou. A při průjezdu přes Karlovy lázně získávají přestavená sedadla a tyče žlutavé odlesky ve stejném tempu, jako drncající vůz míjí pouliční lampy. Jen tento svět zahrnul pozemské fyzikální zákony a přestavěl svoji architekturu po vzoru Picassa.

Lidé v něm však zůstávají. Jako kdyby je měnící se prostředí kolem vůbec nezajímalo. Stále upírají pohledy na stejná místa, se stejnou rezignací. Mají jiné naděje a motivy než jejich živoucí předlohy? Nebo jsou to pouhé zoufalé kopie uvržené do zmatečné obdoby svého bývalého domova? Možná je to právě naopak. Jsou jako duše marně sledující své napodobeniny přes bariéru, která nepropustí jen tak nějaký výkřik beznaděje.

Nela Gondová

Otázky visí ve vzduchu, čas však běží a nám nezbývá, než je nechat viset. Jsme jako pozorovatelé filmu i s naší osobou v hlavní roli. Stojíme však za závěsem ze skla. Strašně rádi bychom natáhli ruku... Dotkli se sami sebe. Ale tady naše fantazie končí a brány paralelního světa se na větší škvíru nerozevrou. Dál nás už nikdo nepustí.

A tak se můžeme jen domnívat a maximálně si produkci pustit na větším plátně. Kochat se monstrózními výjevy a detailními intrikami na stěnách Laterny magiky či nákupních center. Dokonce i hudba k tomuto dílu jako by nepocházela z tohoto světa. Nebo je to snad naopak a je až příliš pozemská? Složená z tepů, dechů a kroků nás všech? Zase nezbývá než nechat pro tuto chvíli otázky rezonovat ve vydýchaném vzduchu.

Tramvajový hlas totiž oznamuje Národní třídu a je na čase se odtrhnout od vševědoucích očí električky zirájících do tmy, která vlastně není až takovou tmou. Rychlé kroky ven již vedou pouze do městských uliček. Poslední pohled patří velkoformátu odehrávající se na druhém břehu zastávky, ve kterém právě mizí i náš malý pojízdny biograf. A mizíme v něm i my, protože naše kroky vedou zpět do naší reality, mezi studené zdi kamenných domů, které ve svém objetí nepřipouští žádné pochyby o své skutečnosti.

SNAŽIL JSEM SE TI NAPSAT

Matěj Balík

Snažil jsem se ti napsat
Ale Messenger měl celosvětový výpadek.
Snažil jsem se ti zavolat, ale nefunguje mi mikrofon
A tobě reproduktor.
Snažil jsem se ti poslat dopis, ale Českou poštu ještě nezprivatizovali (teda pardon, nerozkradli).
Snažil se ti poslat kouřový signál, ale došlo hulení,
Nemám ani telegram.
Snažil jsem se ti poslat holuba, ale mají moc práce s kálením na Andělu.
Snažil jsem se za tebou vyslat bratra, ale má moc práce s kálením na Andělu.
Snažil jsem se ti poslat fax, ale nevím co to je.
Zkoušel jsem i potrubní poštu, ale je ucpaná mediky, co šli moc brzo na oběd.

Asi za tebou budu muset dojít
A budu se snažit správně věty formulovat.
Rok a půl doma tomu nepomohl.
Ty se mi snaž prosím porozumět,
Prý, že na tom není co umět.

42

COKOLIV SI VZPOMENEŠ

Matěj Balík

Chybí mi zasněžený dny a tající rána.
Chybí mi něžný dotyky známý putyky,
Propocený noci a pocity bezmoci.
Chybí mi dost peněz a ještě víc času,
Moře umaštěných vlasů,
Mapa abych našel svoji trasu.
Chybí mi smrad cigaret.
Nemáte drobáček?
Chybí mi 7 korun na cestu do Strakonice.
Svědí mě svědomí,
Podvědomě vím, že mi něco chybí.
Jsou to mozkové buňky,
Titrační baňky a večerní vánky.
Chybí mi inspirace
A někdy taky expirace.
Chybí mi cokoliv si vzpomeneš.
Probereš se a mně chybí pár hodin spánku,
Což bych dohnal, kdyby mi nechyběla noc.
Moc piju a chybí mi míra,
Rád bych v sebe věřil,
Ale chybí mi víra.
Díra v kalhotách mi ale nechybí,
Nikdo není bez chyby.

43

BEZE SLOVA

Martin Vidlička

Opustil jsem Tě
Bez papírového listu, beze slova
Nechal jsem tvé slzy těžké
Jak řetězy z olova,
Aby Tě utonuly závojem mlhy
Zbyla Ti jen ta nevědomost
Táhne se jak plamen dlouhý a hladový
Já v něm Tě nechal shořet
Já nasadil Ti ty okovy
A spoutal nás v jedno.
Pak jsem odešel pryč v nedohledno
A nechal Tě tak.
Nikdo neví, ani já sám,
Jestli se jednou vrátím,
Jestli se odhodlám upřít zrak
Na to, co zbylo z Tvého těla
A hůř, co zbylo z Tě usměvavé tváře.
Mám strach, snad nezničil jsem ji tak,
Že už se nikdy neukáže
Ten obraz schovaný v mých vzpomínkách
Byla by ho věčná škoda.
Opustil jsem Tě,
A tak už nemám právo dodat,
Že pořád myslím na Tvé oči
Na Tvé něžné dlaně a ústa
Nepláču, že jsem odešel, ale že jsem nechtěl zůstat
Když měl jsem, po čem všichni prahnou.
Já přesto Tě nechal,
Tak nechod' za mnou
Nechme nevyřčena ta slova, která mě tíží
Jen tak mohu být si jistý,
Že už Ti neublížím
Znova

Helena Čermáková

TRI HODINY RÁNO

Martin Vidlička

Ty si ešte hore?

Áno.

Sú tri hodiny ráno

A na mňa neprichádza spánok

Pred očami hmýria sa mi obrazy

O všetkom, čo som kedy pokazil

O príležitostiach, ktorých som sa nechopil

Až príliš neskoro som pochopil,

že dovolil som, aby strach

bránil mi dotknúť sa ťa perami na perách

Stačilo urobiť tak málo

bolo by sa stalo, čo sa nestalo

tak tu ležím sám,

v mysli hrám si ten moment dokola ako kazetu

Len vymením čo som povedal vtedy za vetu

Ktorá vedie k tomu...

Vidím nás spoločne prichádzať k môjmu domu

Vidím ako sa smejeme a máme blbé kecy

Ako zo seba už v chodbe strhávame veci

Ako sa dotýkam tvojej hladkej kože

Ako ťa počujem kričať: „Bože, áno!“

Vtedy sa zobudím

Sú 4 hodiny ráno

Na mobile mi bliká tvoja správa

„Ty si ešte hore?“

„Ťažko sa mi zaspáva, keď ležím tu sám“

Ty sa pýtaš: „mám prísť, aby si sa nemusel báť?“

Mne sa rozbúši srdce a zatočí hlava

Keď si predstavím, čo by sa mohlo stať

Najhoršie na tom je len,

že neviem, či to nie je iba ďalší sen

Preto bojím sa odpísať: Áno

Čo ak sa zobudím a zistím, že ma zase oklamal spánok?

Čo ak ma iba skúšaš

Tak zas ponorím hlavu do vankúša

A snívam v tej virtuálnej realite

Jak ležíme u mňa na byte

Jak bol som schopný odpísať ti: „áno, prídi“

O štvrtej ráno

Helena Čermáková

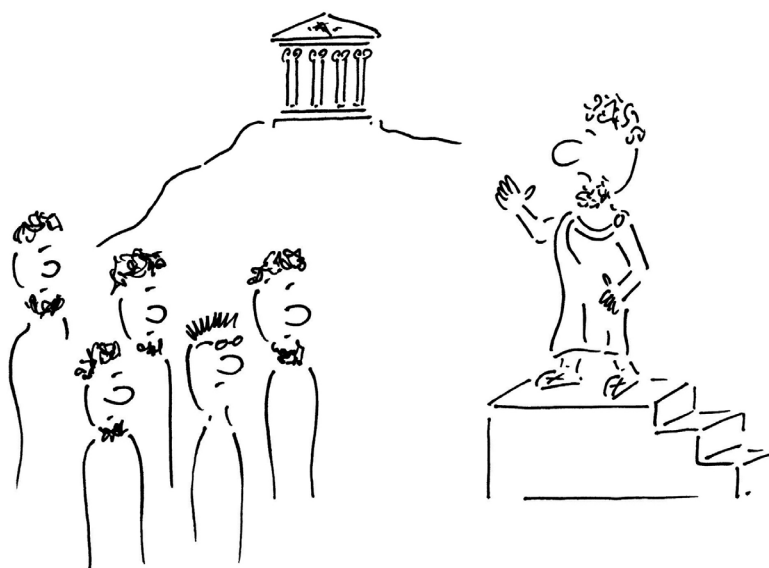

VZKAZNÍK

Zde můžete zanechat drobný komentář, vzkaz či kresbičku pro další čtenáře. Tomuto výtisku tak vdechnete trochu jedinečnosti a umožníte mu získávat stále čerstvý obsah, i když je již na hony vzdálen tiskařskému inkoustu.

Čtete časopis doma či v e-verzi? Nevadí! Pošlete nám svůj příspěvek na e-mail sefredaktor@motolak.org a my jej zveřejníme.

A abyste se příliš neostýchali, Tomáš Mikyška vykopává...

*O UMĚNÍ RÉTORIKY NEMÁ SMYSL DLOUZE ŘEČNIT.
VŠE PODSTATNÉ NALEZNETE V DOPORUČENÉ LITERATUŘE.*

T. M.